

Streszczenie

Rola akordeonu w utworach solowych i kameralnych polskich kompozytorów XXI w. Charakterystyka środków i problemów wykonawczych

Dzieła powstające obecnie na akordeon wzbudzają zainteresowanie na wielu płaszczyznach, co przyczynia się do rozwoju akordeonistyki w Polsce i na świecie. Dlatego też niniejsza praca została poświęcona roli akordeonu w polskiej muzyce współczesnej. Głównym celem pracy jest analiza zestawienia środków i problemów wykonawczych.

Na niniejszą pracę składa się dzieło artystyczne oraz jego opis. Dzieło artystyczne stanowi elektroniczny zapis na płycie CD utworów: *Te lucis ante terminum* na akordeon solo Andrzeja Tuchowskiego, *Chanson* na akordeon i środki elektroniczne Krzysztofa Olczaka, *Cordi in vento* na harfę i akordeon Bogdana Dowlasza, *Root of graphene* na akordeon i wiolonczelę Marka Grucki oraz *Panopticum* na akordeon, harfę i wiolonczelę Przemysława Schellera. Wymienione utwory zostały wybrane jako reprezentatywne dla szerokiej roli, jaką akordeon odgrywa we współczesnej muzyce polskich twórców, ponieważ różnią się one zarówno składem, na jaki zostały skomponowane, jak również formą i stylem, a zatem również mnogością środków i problemów wykonawczych.

Opis dzieła artystycznego składa się z 3 rozdziałów. Pierwszy z nich zarysowuje rozwój techniczny instrumentu ze szczególnym uwzględnieniem przełomowych momentów oraz licznych modyfikacji pierwszej wersji akordeonu, które doprowadziły do jego obecnej formy.

Drugi rozdział opisu dzieła artystycznego został poświęcony historii rozwoju akordeonowej literatury muzycznej od roku 1927, kiedy powstał pierwszy cykl krótkich utworów na akordeon – *Sieben neue Spielmusiken für Akkordeon* op.57. Rozdział drugi skupia się na dwóch głównych ośrodkach rozwoju muzyki akordeonowej to jest Rosji i Niemczech, gdzie powstawało najwięcej dzieł na akordeon wyróżniając dwóch twórców rosyjskich – Władimira Zołotariowa oraz Zofię Gubajdulinę. Ponadto, opisane zostały mniejsze ośrodki również działające na rzecz rozwoju literatury muzycznej na akordeon takie jak Skandynawia, Stany Zjednoczone, Czechy i Słowacja. Ostatnia część rozdziału drugiego stanowi swoiste przejście do trzeciego rozdziału i jest poświęcona rozwojowi muzyki

akordeonowej w Polsce od pierwszych polskich kompozycji powstałych na akordeon po dzieła tworzone współcześnie.

Trzeci, ostatni rozdział opisu dzieła artystycznego podzielony został na pięć części. Każda zawiera opis dorobku artystycznego kompozytora wybranego dzieła oraz analizę formalno-wykonawczą tegoż utworu. Analizę dzieł rozpoczyna ogólna charakterystyka utworu, po której opisane są najistotniejsze środki i problemy wykonawcze opatrzone fragmentem zapisu nutowego. Każda z kompozycji opisanych w rozdziale trzecim stawia inne wyzwania przed wykonawcą. Od kształtowania spójnej i jednorodnej interpretacji w utworze *Te lucis ante terminum* Andrzeja Tuchowskiego, poprzez ścisły związek z warstwą elektroniczną w *Chanson* Krzysztofa Olczaka, aż po umiejętność zgrania się i kształtowania dźwięku wraz z harfą w *Cordi in vento* Bogdana Dowlasza, wiolonczelą w *Root of graphene* Marka Grucki i harfą i wiolonczelą w utworze *Panopticum* Przemysława Schellera. Dobrane utwory pokazują różnorodność i kolorystykę akordeonu, jak również odkrywają zupełnie nowe połączenia brzmieniowe.

Nagrane dzieło artystyczne oraz jego opis w postaci analizy wybranych dzieł współczesnych kompozytorów polskich na akordeon ukazały szeroką rolę akordeonu w ich twórczości i potwierdziły fakt, że akordeon stanowi obecnie źródło inspiracji dla polskich kompozytorów, a ich najnowsze dzieła są niezwykle wymagające i rozwijające dla muzyków je wykonujących.

Monrad Mada
20.10.2018

prof. dr hab. Jerzy Kaszuba
Dziedzina, sztuka
Dyscyplina artystyczna, sztuki muzyczne

Akademia Muzyczna imienia Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

Bydgoszcz, dnia 07.02.2019 r.

Recenzja dotycząca pracy doktorskiej mgra Konrada Merty
Rola akordeonu w utworach solowych i kameralnych polskich kompozytorów
XXI w. Charakterystyka środków i problemów wykonawczych

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, Rada Wydziału Wokalno-Instrumentalnego, w oparciu o Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14.03.2003 roku (Dz. U. 2016 r. poz. 882 z późniejszymi zmianami), pismo z dnia 12.12.2018 r.

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Wokalno-Instrumentalnego w sprawie:
wyznaczenia recenzenta pracy doktorskiej mgra Konrada Merty.

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan mgr Konrad Merta urodził się 07.12.1989 roku w Bielsku-Białej. W dniu 27.06.2013 r. uzyskał dyplom magistra sztuki na kierunku instrumentalistyka /specjalność gra na instrumencie - akordeon/ z wynikiem celującym „A” w Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach /klasa prof. Joachima Pichury/. W roku akademickim 2013/2014 Kandydat rozpoczął studia doktoranckie w macierzystej uczelni w dyscyplinie „instrumentalistyka”.

Informacja o dorobku artystycznym i pedagogicznym

Kandydat wielokrotnie zdobywał nagrody i wyróżnienia na krajowych i międzynarodowych konkursach solowych i kameralnych:

III nagroda na Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w Folkwang Universität der Kunst w Essen, Niemcy (2015),

II nagroda na 7 Międzynarodowym Konkursie dla Solistów i Zespołów Kameralnych „Svirel 2015”, Słowenia (2015),

VI miejsce na Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym Wiedeń (2014),

Wyróżnienie na Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym dla Solistów w Szwajcarii (2012),

II nagroda w Międzynarodowym Festiwalu Akordeonowym „Coupe Jeunesse 2011” na Słowacji pod patronatem International Music Council – UNESCO,

Nagroda za najlepsze wykonanie kompozycji Andrzeja Krzanowskiego na VIII Międzynarodowym Konkursie im. Andrzeja Krzanowskiego, Czechowice – Dziedzice (2014),
Wyróżnienie na Jubileuszowym XX Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Akordeonowej w Przemyślu (2011),
III nagroda w XVI Międzynarodowych Spotkaniach Akordeonowych w Sanoku (2010),
Wyróżnienie w XVIII Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Akordeonowej w Przemyślu (2009),
II miejsce na XII Prezentacjach Muzyki Akordeonowej „Harmonia Viva” we Wrocławiu (2009),
Nagroda za najlepsze wykonanie utworu polskiego kompozytora w III Międzynarodowym Konkursie Muzycznym w Dąbrowie Górniczej (2009),
Wyróżnienie w XVI Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Akordeonowej w Przemyślu (2007),
I nagroda podczas XII Gorlickich Konfrontacji Akordeonowych, Gorlice (2007),
II nagroda na 52 Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w Klingenthal (duet akordeon – wiolonczela), Niemcy (2015),
I nagroda na 7 Międzynarodowym Konkursie dla Solistów i Zespołów Kameralnych „Svirel 2015” (duet akordeon – wiolonczela), Słowenia (2015),
III nagroda na XIX Międzynarodowych Spotkaniach Akordeonowych w Sanoku w kategorii: muzyka rozrywkowa (duet akordeon – skrzypce), (2016),
Nagroda Specjalna w XVI Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym Muzyki Rozrywkowej i Popularnej „Concertina 2016” (duet akordeon – skrzypce), w Giżycku – kat. zespoły kameralne,
Wyróżnienie na XXII Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Akordeonowej (duet akordeon – wiolonczela), Przemyśl (2013),
II nagroda na XVII Międzynarodowych Spotkaniach Akordeonowych w Sanoku w kategorii: muzyka rozrywkowa (duet akordeon – wiolonczela), (2012),
I nagroda na XVII Międzynarodowych Spotkaniach Akordeonowych w Sanoku w kategorii: muzyka klasyczna (duet akordeon – wiolonczela), (2012),
I miejsce w XII Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym Muzyki Rozrywkowej i Popularnej „Concertina 2012” (duet akordeon – wiolonczela), w Giżycku – kat. zespoły kameralne,
II miejsce na XVIII Ogólnopolskim Festiwalu Kolęd i Pastorałek w Będzinie w trio wokalnoinstrumentalnym (skrzypce, akordeon, wiolonczela) „EASTRIO”, Będzin (2012),
III nagroda (duet akordeon, skrzypce) na VI Międzynarodowym Konkursie Kolęd i Pastorałek „Pastorałka Żywiecka”, Żywiec (2010),
Grand Prix (duet akordeon, skrzypce) na XVII Konkursie Kolęd, Ślemień (2010),
I nagroda (duet akordeon, skrzypce) na Międzynarodowym Konkursie Kolęd i Pastorałek, Zakopane (2009),
Grand Prix (duet akordeon, skrzypce) na XXII Podbeskidzkim Festiwalu Piosenki Religijnej, Andrychów (2009),

Nagroda Główna XXII Małopolskiego Festiwalu „Talenty Małopolskie”, Kraków (2009),
Nagroda dla Solisty na XVII Międzynarodowych Spotkaniach Rodzin Muzykujących, Dobre Miasto (2008),
Nagroda Publiczności (zespół) na XVII Międzynarodowych Spotkaniach Rodzin Muzykujących, Dobre Miasto (2008),
I miejsce w X Ogólnopolskim Festiwalu Piosenki Religijnej w Kętach (2007).

Kandydat jest koncertującym akordeonistą, występując na estradach Polski, Niemiec, Słowenii, Azerbejdżanu, Kataru, Szwajcarii, Słowenii, Czech, Litwy /16 koncertów zagranicznych i około 50 krajowych/. Na podkreślenie zasługują Jego występy solowe z orkiestrami /7 występów w Katowicach i Bielsku-Białej/. Obok aktywnej działalności koncertowej Kandydat prowadził także działalność pedagogiczną pracując jako nauczyciel kontraktowy w Niepublicznej Szkole Muzycznej I st. w Zawierciu /01.09.2011 – 31.07.2016/.

Ocena pracy doktorskiej

Przedstawiona praca doktorska pt. „Rola akordeonu w utworach solowych i kameralnych polskich kompozytorów XXI w. Charakterystyka środków i problemów wykonawczych” składa się z dzieła artystycznego nagranych na płycie CD i jego opisu.

Płyta CD zawiera następujący materiał:

Andrzej Tuchowski	<i>Te lucis ante terminum</i>	[08:35]
Krzysztof Olczak	<i>Chanson</i>	[08:08]
Bogdan Dowlasz	<i>Cordi in vento</i>	[08:23]
Marek Grucka	<i>Root of Graphene</i>	[10:31]
Przemysław Scheller	<i>Panopticum</i>	[09:38]
	Czas całkowity	[45:26]

Wykonawcy:

Konrad Merta - akordeon

Anna Scheller - harfa

Piotr Gach - wiolonczela

Przemysław Scheller - live electronics

Nagranie zrealizowano w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach i w studiu nagrań Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach.

Termin realizacji zapisu elektronicznego: 27-28 luty 2017; 10-13 grudzień 2017

Reżyseria dźwięku: Przemysław Scheller

Mix: Przemysław Scheller

Mastering: Wojciech Golec/Piotr Kominek

Materiał ten podaję w formie odnotowanej w opisie pracy. Szkoda, że nie precyzuje on składów wykonawczych, obsady utworów i dat ich powstania. Wszystkie te dane są oczywiście zawarte w dalszym ciągu opisu, ale byłoby znacznie wygodniej poruszać się po materiale pracy, gdyby dane te były zaznaczone od razu na początku. Niestety, nie udało mi się z lektury opisu ustalić daty powstania kompozycji Bogdana Dowlasza nagranej na opisywanej płycie. Nie ma to, rzecz jasna, znaczenia podstawowego, gdyż datę tę mogę ustalić chociażby w bezpośredniej rozmowie z kompozytorem. Jako wykonawca Kandydat stanął przed trudnym zadaniem artystycznym. Zdecydowana większość wybranych na płytę kompozycji /poza utworami A. Tuchowskiego i K. Olczaka/ nie stanowi jeszcze obiegowego powszechnie znanego repertuaru dyscypliny. Wykonawca w Swych poszukiwaniach nie mógł więc odnieść się do kreacji innych będąc zmuszonym zawierzyć Swym umiejętnościom, wiedzy, doświadczeniu i intuicji artystycznej, co w takich wypadkach daje często znakomity efekt estradowy.

Nie bez znaczenia są też kontakty bezpośrednie z kompozytorami, co Kandydat zaznacza w opisie /np. przez przytaczanie fragmentów korespondencji z twórcami/.

Po zapoznaniu się z nagraniem stwierdzam jego interesujący poziom i odpowiednią jakość artystyczną. Kandydat w sposób twórczy podjął się i sfinalizował na płycie przesłania artystyczne, jakie niosą w sobie poszczególne kompozycje. Jego interpretacje są interesujące muzycznie, sprawne od strony zagadnień instrumentalnych i przemyślane. Minimalny niedosyt budzi nieco zbyt mało ekspresyjny sposób wykonania utworu A. Tuchowskiego, ale to moje subiektywne postrzeganie tej interpretacji. Za to z najwyższą pochwałą odnoszę się do bardzo wyszukanej, pełnej pomysłów kreacji Chanson K. Olczaka.

Wszystkie nagrania z przedstawionej płyty akceptuję jako muzyk, ale wykonanie Chanson chciałbym w szczególnie pozytywny sposób zaakcentować. Kandydat jest sprawnym akordeonistą, który potrafi interpretować zarówno muzykę solową, jak i kameralną. Rola akordeonu we wspomnianych składach kameralnych jest zmienna w zależności od charakteru kompozycji, co Kandydat jako interpretator zauważa i twórczo się do tego odnosi. W wybranych partiach niektórych fragmentów nagrania odnoszę wrażenie, że ścieżka akordeonu bywa nieco nadmiernie eksponowana, ale to zagadnienie reguluje reżyser nagrania,

który być może w celowy sposób chciał tak właśnie przedstawić tkankę brzmieniową danych kompozycji.

Reasumując, nagranie daje słuchaczowi satysfakcję artystyczną, jest różnobarwne pełne interesujących zabiegów wykonawczych i atrakcyjne od strony wyrazowej.

Dołączony do CD rzetelny opis w pełni koresponduje z dobrą jakością płyty. Informacje o charakterze ogólnym, zawarte w rozdziale 1 i 2 oraz biogramy twórców z rozdziału 3 są źródłem wiedzy, która może być użyteczna nawet w oderwaniu od analiz formalnych i studiów wykonawczych opisywanych w podrozdziałach rozdziału 3.

Analizy przedstawione w opisie są wyczerpujące i na dużym etapie uszczegółowienia. Taki ich poziom pozwala na konkretne odnoszenie do warstwy formalnej różnych szczegółów wykonawczych. Doświadczenie wykonawcze Kandydata może mieć duże znaczenie dla potencjalnych przyszłych interpretatorów, tym bardziej, że zrodziło się ono w dużej części na gruncie bezpośredniej wymiany poglądów z kompozytorami.

Na podkreślenie zasługuje też fakt, że Kandydat poprzez Swą pracę propaguje mało znany w akordeonistyce model składu kameralnego z harfą. Jego więc doświadczenia w tym zakresie mają istotne znaczenie dla poszukiwań repertuarowych akordeonistów, stanowiąc także inspiracje dla środowiska kompozytorskiego.

Konkluzja

Stwierdzam, że praca doktorska Pana Konrada Merty kompleksowo rozpatruje zagadnienia przedstawione w nagraniu na płycie CD i opisie i spełnia wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Prof. zw. dr hab. Bogdan Dowłasz
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów
ul. Gdańska 32
90-716 Łódź

Dotyczy:

Uchwały Rady Wydziału Wokalno-Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach z dnia 25 października 2018 roku, w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego mgra **Konrada Mert**y w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Temat pracy doktorskiej: *Rola akordeonu w utworach solowych i kameralnych polskich kompozytorów XXI wieku. Charakterystyka środków i problemów wykonawczych.*

Zleceniodawca:

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach.

Dokumentacja, nadesłana w związku z przewodem doktorskim Pana mgra Konrada Mert

y, zawierała:

1. Sygnowane datą 12.12.2018 r. pismo, informujące o powierzeniu mojej osobie funkcji recenzenta w w/w postępowaniu, z dołączonym wyciągiem z protokołu z posiedzeń Rady Wydziału Wokalno-Instrumentalnego, kserokopiami tekstów podjętych uchwał, protokołów Komisji Skrutacyjnej, a także listy obecności członków Rady Wydziału-Wokalno-Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Katowicach na posiedzeniach w dniach 26.09.2016 r. i 25.10.2018 r.;
2. 1 egzemplarz pracy doktorskiej, składającej się z dzieła artystycznego, zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu w wersji drukowanej i elektronicznej;
3. 1 egzemplarz dokumentacji dorobku Kandydata.

Z dokumentacji wynika, że tryb przeprowadzenia czynności na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 25.10.2018 r. roku był zgodny z Ustawą z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65 poz. 595 z późniejszymi zmianami).

Podstawowe dane o kandydacie

Pan Konrad Merta urodził się 7 grudnia 1989 roku w Bielsku-Białej. Po ukończeniu nauki gry na akordeonie w POSM w swoim rodzinnym mieście, w roku 2008 rozpoczął studia w Akademii Muzycznej w Katowicach, gdzie pracował pod kierunkiem prof. zw. dra hab. Joachima Pichury

oraz dra Piotra Chołłowicza. W roku 2013 ukończył studia II stopnia na kierunku instrumentalistyka w specjalności gra na instrumencie – akordeon, uzyskując dyplom z wynikiem celującym „A” oraz tytuł zawodowy magistra sztuki, po czym rozpoczął w tejże uczelni studia doktoranckie.

Swoje umiejętności doskonalił ponadto w Folkwang Universität der Künste Duisburg-Essen (Niemcy) w ramach programu Erasmus.

Kandydat jest laureatem wielu nagród i wyróżnień na festiwalach oraz konkursach międzynarodowych i ogólnopolskich, w których brał udział zarówno jako solista, jak i kameralista. Były to między innymi tak istotne wydarzenia, jak – odbywające się w Polsce: Konkurs Akordeonowy im. Andrzeja Krzanowskiego w ramach Festiwalu „Alkagran” w Czechowicach-Dziedzicach, Międzynarodowe Spotkania Akordeonowe w Sanoku, Międzynarodowy Konkurs Muzyczny w Dąbrowie Górniczej, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Akordeonowej w Przemyślu, Gorlickie Konfrontacje Akordeonowe, a za granicą – Międzynarodowy Konkurs dla Solistów i Zespołów Kameralnych w Słowenii, Międzynarodowe Konkursy Akordeonowe w Klingenthal, Essen i Wiedniu oraz w Szwajcarii, Międzynarodowy Konkurs Akordeonowy w Popradzie (Słowacja). Dokumentacja obejmuje 31 różnorodnych konkursów, w których Kandydat zdobył blisko 30 nagród i wyróżnień, w tym sześć pierwszych, sześć drugich, cztery trzecie nagrody oraz cztery wyróżnienia. Był także stypendystą Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (rok ak. 2012/2013), programu *Młoda Polska*, sześciokrotnie otrzymał także stypendium JM Rektora Akademii Muzycznej w Katowicach.

Obok udziału w konkursach, Pan Konrad Merta prowadzi także intensywną działalność artystyczną. Jego bogaty i zróżnicowany repertuar to różnorakie gatunki i style muzyczne, w tym transkrypcje muzyki klasycznej, utwory współczesne, kompozycje własne oraz muzyka etniczna. Z przedłożonej dokumentacji wynika, że dorobek Kandydata w okresie od 24.06.2010 r. do 11.06.2016 r. obejmuje ponad sto występów, zarówno solowych (w tym 14 z orkiestrą symfoniczną), jak też kameralnych w różnorodnych formacjach: z wiolonczelą, skrzypcami, harfą, klarnetem, kontrabasem, perkusją i akordeonem. Aktywność artystyczna Kandydata obejmuje rozliczne sale koncertowe i instytucje kultury w kraju (m.in. Bielsko-Biała, Czechowice-Dziedzice, Katowice, Kraków, Książ, Nowy Sącz, Oświęcim, Poznań, Słupsk, Sosnowiec, Wodzisław Śląski, Warszawa, Wrocław, Zawiercie) i za granicą (Azerbejdżan, Czechy, Katar, Litwa, Niemcy, Słowacja, Słowenia, Szwajcaria).

Obok działalności artystycznej mgr Konrad Merta prowadził także działalność dydaktyczną w zakresie nauczania gry na akordeonie, co miało miejsce w Niepublicznej Szkole Muzycznej I stopnia w Zawierciu, gdzie w latach 2014-2016 zatrudniony był na stanowisku nauczyciela kontraktowego.

Ocena pracy doktorskiej

Dzieło artystyczne

Praca doktorska Pana mgra Konrada Mertty *Rola akordeonu w utworach solowych i kameralnych polskich kompozytorów XXI wieku. Charakterystyka środków i problemów wykonawczych*. składa się z dzieła artystycznego, zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod w/w tytułem.

Dzieło artystyczne składa się z pięciu kompozycji, których dobór Kandydat we wstępie do opisu dzieła uzasadnia następująco: „...wykonawstwo muzyki współczesnej jest mi szczególnie bliskie i znajduje się w głównym nurcie moich zainteresowań muzycznych. Dlatego też materiałem, na którym oparte jest dzieło artystyczne niniejszej pracy doktorskiej są kompozycje polskich twórców muzyki współczesnej stworzone na akordeon solo, akordeon i środki elektroniczne, jak również na różne zespoły kameralne z akordeonem w składzie”. W zakończeniu opisu dzieła uzupełnia tę myśl: „Każda z kompozycji opisanych w niniejszej pracy stawia inne wyzwania przed wykonawcą.” I dalej „...każde z opisywanych dzieł jest zupełnie inne. Ta różnorodność ról, jakie pełnić może akordeon w muzyce współczesnej, ukazana została w nagraniu stanowiącym dzieło artystyczne niniejszej pracy doktorskiej...”.

Przyjęte kryterium wyboru utworów rzeczywiście daje Doktorantowi możliwość prezentacji zróżnicowanej roli akordeonu w nowej muzyce, a – poprzez zagłębienie się w obszar środków wykonawczych niezbędnych do ich realizacji – pozwala wnikliwie zbadać występujące w nich problemy i określić współzależności determinujące rozwój sztuki wykonawczej w sferze współczesnej akordeonistyki.

Nie tylko powyższe stanowi jednak o wartości pracy, znacząca bowiem jest także jej wartość artystyczna. Po wysłuchaniu nagrań i lekturze opisu dzieła uważam, że wybór, przygotowanie i realizacja utworów zostały dokonane w oparciu o rozległą wiedzę kandydata dotyczącą tego obszaru, a także doskonale opanowanie warsztatu wykonawczego, czego dowodem jest nienaganna jakościowo i świetna pod względem artystycznym interpretacja wszystkich kompozycji. Jest to zresztą zasługa także pozostałych wykonawców, co chciałbym w tym miejscu podkreślić.

Dzieło składa się z następujących utworów (w kolejności ich umieszczenia na CD):

- *Andrzej Tuchowski – Te lucis ante terminum* na akordeon solo;
- *Krzysztof Olczak – Chanson* na akordeon i środki elektroniczne;
- *Bogdan Dowlasz – Cordi in vento* na harfę i akordeon;
- *Marek Grucka – Root of graphene* na akordeon i wiolonczelę;
- *Przemysław Scheller – Panopticum* na harfę, wiolonczelę i akordeon;

Mgr Konrad Merta kształtuje wybrane do prezentacji utwory interesująco, interpretując je z zachowaniem równowagi pierwiastka intelektualnego i emocjonalnego. W interpretacjach panuje zarówno nad konstruowaniem drobnych struktur, jak też nad procesem kształtowania całości formy. Kandydat operuje szeroką skalą odcieni, barw i walorów kolorystycznych akordeonu, a jego gra przepełniona jest warsztatową perfekcją oraz dbałością o jakość dźwięku, także w sferze doboru i stosowania zróżnicowanych, ale zawsze właściwie użytych środków wyrazu. Każda z pozycji programu dzieła artystycznego została przez Doktoranta skrupulatnie przemyślana i dokładnie przeanalizowana (dowodem czego jest opis dzieła artystycznego), po czym konsekwentnie i – co ważne – trafnie zrealizowana od strony agogiki, sonorystyki, dynamiki, frazowania, artykulacji, realizacji zapisu tekstu muzycznego oraz – co równie ważne – wzajemnych relacji między instrumentami.

Odniosę się pokrótce do każdego z utworów.

W *Te lucis ante terminum* na akordeon solo Andrzej Tuchowski wykorzystuje możliwości brzmieniowe akordeonu wielowątkowo, wykorzystując cały zakres skali dźwiękowej współczesnego akordeonu koncertowego, a obok fragmentów pisanych tradycyjnym językiem stosując klustery i elementy aleatoryki, zderzając tonalność z fragmentami zdominowanymi przez dysonanse, zaskakując częstymi zmianami tempa i dynamiki. Mgr Konrad Merta w pełni panuje nad tą różnorodnością, proponując interpretację ciekawą, z dobrze zbudowaną formą, bez przerysowań i uduźwień. Znaczącym walorem tego wykonania jest – w mojej ocenie – fakt, że nie powielił on znanych interpretacji tego utworu, przeciwnie, nasycił go swoistą świeżością. Wynika to zapewne z podejścia Kandydata do utworu, o czym pisze w opisie następująco: „*Elementem pomocnym w interpretacji dzieła Tuchowskiego z pewnością jest wyobraźnia. Kreowanie utworu poprzez podłożenie własnego obrazu pozamuzycznego ułatwia jego wykonanie w aspekcie czasu i dynamiki. Twórca zostawił wykonawcy wiele miejsca na własną interpretację, zapisując jednocześnie kompozycję w bardzo przejrzysty i czytelny sposób*”.

Chanson na akordeon i środki elektroniczne Krzysztofa Olczaka to utwór, o którym kompozytor tak pisze w komentarzu do partytury: „*Podstawowa intencja muzyczna to zderzenie surowości i powściągliwości muzyki dawnej z żywością, wyrazistością, barwnością efektów, jakie oferuje elektronika; ściślej, jest to zderzenie stylistyki XVI-wiecznej chanson z brzmieniem akordeonu i możliwościami współczesnej elektroniki*”. Mgr Konrad Merta prezentuje tu precyzję oraz perfekcyjną sprawność techniczną, a także świetne wycucie czasu. Mimo swoistych ograniczeń, wynikających z konieczności przestrzegania wyznaczonych bardzo dokładnie reżimów czasowych, utwór wykonany jest efektownie i nader interesująco, we właściwych proporcjach eksponując wszystkie zamierzenia kompozytorskie.

Cordi in vento na harfę i akordeon Bogdana Dowlasza to w założeniu kompozytorskim utwór o charakterze refleksyjnym, pozwalający wykonawcom na wytworzeniu klimatu swoistej kontemplacyjności. Zamysł twórcy realizowany jest tu wyśmienicie: spokój, ale nie bezruch, powściągliwość, ale nie nuda, plastyczność, ale nie dosłowna ilustracyjność. To wielkie walory wykonania, wynikające zapewne z trafnego odczytania tego, co „między wierszami”. Dodatkowym walorem jest przejrzystość, lekkość i precyzja wykonania oraz uzyskanie wielu barw, odcieni i nastrojów.

Root of graphene na akordeon i wiolonczelę Marka Grucki to utwór skomponowany przy użyciu konwencjonalnych środków muzycznych, w którym wykonawcy mają jednak do pokonania sporo problemów natury technicznej, po opanowaniu których mogą w pełni skierować swą uwagę na kwestie czysto interpretacyjne. Utwór wykonany jest nadzwyczaj interesująco i efektownie, bowiem także tu Kandydat – przy świetnej współpracy wiolonczelisty – w pełni prezentuje swoje umiejętności, czytelnie realizując wszystkie zamierzenia kompozytorskie, budując napięcie z dużą dozą ekspresji, bez przerysowań w sferze tempa czy jakości brzmienia, jednocześnie jednak umiejętnie wykorzystując narastający wraz z przebiegiem utworu pierwiastek wirtuozowski.

Panopticum na harfę, wiolonczelę i akordeon Przemysława Schellera to zawierający wiele wirtuozowskich elementów utwór, w którym kompozytor stawia wykonawcom wiele wyzwań, od wymogu posiadania nienagannej sprawności technicznej i perfekcyjnego opanowania instrumentu począwszy, aż po znajdującą się jakby na przeciwnym biegunie umiejętność odpowiedniego kształtowania przebiegów czasowych w kantylenowych sekwencjach dzieła. Wykonanie kompozycji wymaga ogromnej dyscypliny nie tylko w zakresie metrorhythmiki, ale także rozległej wyobraźni w sferze zjawisk dźwiękowych i swobody w poruszaniu się na tym obszarze. We wszystkich wyżej wymienionych aspektach Pan Konrad Merta działa bez zarzutu, a całość pozytywnych odczuć podczas słuchania tej kompozycji pogłębia świetne, trzymające słuchacza w stałym napięciu, ukształtowanie formy.

Prezentacji, trwającej łącznie ponad 45 minut słucha się z niesłabnącym zainteresowaniem, tym bardziej, że jest ona bardzo dobrze zrealizowana także w warstwie technicznej.

Wszystkie wymienione wyżej czynniki powodują, że dzieło artystyczne oceniam bardzo wysoko.

Opis dzieła artystycznego

Opis dzieła składa się ze wstępu, trzech rozdziałów (z których drugi i trzeci podzielone są na podrozdziały), zakończenia, bibliografii oraz wykazu źródeł internetowych. Całość stanowi interesującą lekturę, będącą cennym uzupełnieniem nielicznych jak dotąd publikacji w tym zakresie.

We wstępie Autor podaje zakres zagadnień, jakie zostaną ujęte w opisie dzieła oraz przedstawia jego układ.

Rozdział I – *Rozwój techniczny akordeonu* w bardzo zwięzły sposób przypomina podstawowe fakty dotyczące powstania akordeonu i ważniejsze stadia jego rozwoju do czasów współczesnych.

Rozdział II – *Historia literatury akordeonowej* stanowi podzieloną na trzy części kondensację informacji o początkach i ewolucji oryginalnej literatury akordeonowej.

W pierwszym podrozdziale Doktorant skupia się na pionierskich w tym zakresie wydarzeniach w Niemczech i Rosji, omawia także najważniejsze – Jego zdaniem – dzieła powstałe w tych krajach. W podrozdziale drugim omawia ten sam zakres zagadnień w odniesieniu do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, obszaru dawnej Czechosłowacji oraz krajów skandynawskich. W trzecim mgr K. Merta skupia się na Polsce, przedstawiając sylwetki głównych przedstawicieli polskiej twórczości akordeonowej w XX wieku, omawiając tendencje stylistyczne, wymienia także nazwiska twórców najnowszej polskiej muzyki akordeonowej .

Rozdział III – *Analiza formalno-wykonawcza* to zasadnicza część pracy, bezpośrednio wiążąca się z dziełem artystycznym. Obok wnikliwych i kompletnych analiz poszczególnych utworów, zawiera szczegółowe opisy koncepcji interpretacyjnej nagranych na CD utworów. Autor dogłębnie wnika we wszystkie aspekty każdego dzieła i omawia je w kilku warstwach: znaczeniowej, treściowej, zastosowanych technik kompozytorskich oraz środków technicznych i niekonwencjonalnych sposobów użycia instrumentu, problemów wykonawczych, czy wreszcie wszelkich innych czynników związanych z realizacją i interpretacją poszczególnych utworów, zwracając np. uwagę na zachowanie odpowiedniego oddechu, rozluźnienie ciała, czy utrzymanie ergonomicznej postawy. Kompozycje omówione są także pod kątem ukształtowania całości formy.

Wszystkie ważne dla realizacji utworów elementy przeanalizowane są w oparciu o liczne przykłady nutowe w łącznej ich liczbie 80, zaś analiza formalno-wykonawcza każdego z utworów poprzedzona jest ogólną informacją dotyczącą dorobku artystycznego danego twórcy.

Opis – mimo drobnych błędów literowych, nie mających wpływu na merytoryczną wartość pracy – stanowi nie tylko dopełnienie dzieła artystycznego, lecz jest interesującym potwierdzeniem wiedzy i kompetencji Kandydata w obszarze, którym się zajął w swoich badaniach w ramach pracy doktorskiej.

Konkluzja

Praca doktorska Pana mgra Konrada Merty, zarówno swą jakością artystyczną, jak też zakresem treści poznawczych, stanowi twórczy wkład w rozwój dyscypliny reprezentowanej przez Kandydata. Doktorant wykazał się umiejętnością prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej,

podpartej głęboką i wszechstronną wiedzą teoretyczną, a tym samym spełnił wymagania art. 13. Ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę oceniam wysoko, przyjmuję bez zastrzeżeń, wnioskuję o jej przyjęcie i dopuszczenie do obrony.

Prof. dr hab. Bogdan Dowłasz

Łódź, 10 lutego 2019 r.